

**HORIA GIURGIU | MÎNZĂLEȘTI-
FILE
DE
MONOGRAFIE**

MÎNZĂLEȘTI – FILE DE MONOGRAFIE

Harta Țării Românești, întocmită de Stolnicul Constantin Cantacuzino în 1700, ne dă, deși foarte sumar, prima imagine cartografică asupra ținutului. Pe teritoriul care aparține azi comunei Mînzălești însă, de o parte și de alta a riului Slănic, nu apare nici o așezare sătească, deși actele vremii atestă existența lor. Lipsa acestora de pe hartă poate fi explicată prin faptul că autorul n-a trecut în lucrarea sa decît satele mai mari sau mai cunoscute, prin prezența în apropierea lor a unei mănăstiri sau a unui fenomen al naturii, cum era „Focul Viu“ pentru satul Lopătari. Satele din cuprinsul comunei Mînzălești, nu erau nici mari și nici adunate pe un spațiu restrîns, în drumul călătorilor. Locuințele lor erau risipite prin micile poduri oferite de terasele vechi ale Slănicului sau de văile afluenților săi și foarte adesea se aflau ascunse sub mantia deasă a codrilor seculari din acele timpuri. Zona coniferelor, indicată prin schițarea unor brazi, începe chiar de pe teritoriul comunei, iar munții, prezentați în forma unor movile, sînt înșirați de-a curmezișul Carpaților, pînă la hotarul cu Transilvania. De-a lungul acestui lanț de munți, cunoscuți din vremurile cele mai îndepărtate prin pășunile plaiurilor lor, folosite mai ales de păstorii ardeleni, găsim cîteva căsuțe (semne convenționale) cu mențiunea: „schituri de monahi“. Aceste schituri de călugări sînt desigur vechile „sihăstirii“ ce existau în munții Buzăului, probabil cu mult înainte, în apropierea hotarului cu munții Vrancei și a drumului plaiului sau al oilor.

Prima dintre aceste sihăstirii, așezată spre nord-est de satul „Lopătari“, nu departe de izvoarele Slănicului și cele ale Rînnicului-Sărat, pare a fi fost pe locul actualei Mănăstiri Găvanu din comuna Mînzălești, care apare astfel ca cea mai veche construcție bisericească din aceste locuri.

Lucrarea generalului rus, F.G. Bauer, „**Memoires historiques et geographiques sur la Valachie**“, tipărită la Frankfurt și Leipzig în 1778, prezintă unele toponimice de pe Slănic, fără a da amănunte. Astfel despre : Manshesty (probabil Mănești), Pojana Skuntzi (Poiana Ascunsă), Wali Purculi (Valea Porcului), Wali Ursuli (Valea Ursului) și Tressioara (Trestioara) spune doar că sînt moșii, proprietăți (fonds de terre) și nimic mai mult. Medenicul (Menedicul) este amintit împreună cu Funtata (Fundata) și Zmiești (Zmeești) ca așezări părăsite („des habitations delaisseés“) Pentru Valea Jghiabului folosește denumirea veche, Stirse (Sturzea), întrebuințată atunci pentru cursul inferior al acestei gîrle.

Harta militară austriacă din 1790¹, întocmită în vederea războiului cu turcii, înfățișează Valea Slănicului cu afluenții săi, satele cu bisericile și drumurile, importante și din punct de vedere militar, cu oarecare precizie. În această lucrare sînt trecute, pentru prima dată, cele mai vechi așezări satești din comună: Monest (Mănești) și Timest (Ichimești), așezate pe malul stîng al Slănicului, așa cum sînt și astăzi, prima la confluența pîriului Biszanka (Bisoca) cu Slănicul iar a doua, mai în amont, la răsărit de vărsarea pîriului Sturzea în Slănic.

Satele sînt notate printr-un număr de liniuțe sau puncte roșii pentru a arăta numărul locuințelor și totodată întinderea așezării. Bisericile, cîte una pentru fiecare din satele amintite mai sus, cum și pentru cele din apropiere : Lapadar (Lopătari) și Vintili Voda (Vintilă Vodă), ca și Mănăstirea Găvanu, sînt notate tot cu roșu prin semnul convențional obișnuit în lucrările geografice. Satul Monest (Mănești) dovedit și prin alte mărturii scrise ca cel mai vechi din cuprinsul comunei, este înregistrat prin aproximativ 10 gospodării, iar Timest (Ichimești) numai prin 4. Satele despre care am vorbit pînă acum, Monest și Timest, erau locuite de moșneni (țărani liberi). Erau sate moșnenești. Harta ne prezintă și un sat de țărani dependenți (clăcași). Acesta, spre deosebire de cele moșnenești, este înfățișat cu locuințele mult mai risipite, împrăștiate în interiorul și spre izvoarele pârăelor ce străbat moșia Poiana Ascunsă, pe care gospodăresc și al cărui nume îl poartă. Așezarea are aproximativ 18 gospodării. Drumurile sînt de trei feluri :Cel care urmează Valea Slănicului este notat, între orașul Buzău și satul Beceni, prin două linii paralele iar mai departe, în amont, pînă la Lapadar (Lopătari) cu o singură linie. Din aceasta pornesc drumurile secundare, înscrise printr-o linie punctată și care urmează cursul pîraielor, cum este cel care duce pe Valea Sturzei, pînă la Mănăstirea Găvanu. Tot printr-o linie punctată sînt însemnate și drumurile care urmează plaiurile dealurilor și ale munților.

Cel mai însemnat dintre acestea coboară de pe plaiul Umbrărelului și dealul Bumbarului, în Valea Slănicului, la confluența cu gîrla sau pîriul Sturzea, iar mai departe, după ce trece printre cele două lacuri mai mari ale platoului Menedic, urcă pe muntele Breszoi (Breazău) la 1 245 m. altitudine, de unde, după ce întilnește și alte drumuri de munte duce peste plaiurile alpine pînă în Transilvania.

La satul Bisoca din apropiere, trecut cu șase gospodării, se poate ajunge, fie pe Valea Sturzei fie pe drumul mai scurt ce duce peste dealurile cuprinse între satul Timest (Ichimești) și vîrfurile Bisouka (Bisoca). Cetatea Vintilă Vodă este bine înscrisă printr-un patrat roșu, pe malul drept al Slănicului, la limita de nord-vest a unui platou (Dealul Răghinilor), ale cărui pante coboară prăpăstios în albia riului.

Pîriul Mavra, format din izvoarele versantului drept al Slănicului și care-și termină cursul în fața satului Monest (Mănești), este notat cu vechea sa denumire „Valea Ursului“, folosită pe acele vremuri.

Harta militară austriacă din 1790, a fost întocmită după toate regulile posibile atunci, cerute de nevoile unei acțiuni militare, cu semnale,

---

Specht olwist militärische karte der kleinen oder Osterreichischen und grossen Walachei, 1790.

puncte trigonometrice pentru calcularea distanțelor și fixarea cu oarecare precizie a virfurilor mai înalte ca: Breszoj (Breazău), Biszouka (Bisoca), B. Mocyar (Mociaru), B. Puscar (Pușcărie), B. Podur, etc. a așezărilor sătești cu bisericile lor, cum și a Mănăstirii Găvanu.

De atunci a rămas, probabil, la locuitorii din comună, toponimicul : „Momia Neamțului“, pentru punctul cel mai înalt de pe „Piscul Păcurilor“, folosit pînă spre sfîrșitul secolului XIX.

În 1864 apare harta : „România meridională“, întocmită de Carol Popp de Szathmary. Autorul folosește pentru a indica locuințele așezărilor sătești aceleași semne convenționale, liniute sau puncte roșii, ca și în harta de mai sus. Deși mai bogată în informații totuși lucrarea lui Carol Popp de Szathmary nu are precizia hărții militare austriece.

Satele sînt înșirate, aproape continuu, pe ambele maluri ale Slănicului, începînd cu Schei din comuna Vintilă Vodă și pînă la Malul Roșu din comuna Lopătari. Cetatea „Vintilă Vodă“ este notată tot prin un patrat mic, roșu. În spațiul de astăzi al comunei Mînzălești sînt menționate satele de moșneni : Minesci (Mănești), Righinesci (Răghinești), Miorica, La Peri (Valea Perii), Ghizdita, Boidicu (Bădicu) și Mândianesci (Mînzălești). Se observă unele greșeli cu privire la fixarea pe hartă a denumirii unor sate. Astfel satele : Righinesci (Răghinești) și Boidicu (Bădicu) nu se găsesc la grupul de locuințe corespunzător. Mândianesci (Mînzălești) însă apare pe versantul stîng al girlei Sturzea, aproape de Valea Bădicului, potrivit,

Vasile Ursache, țaran din satul Ciomagi, în fața casei sale și lângă boulenii lui, înjugăți la car, gata a porni la drum — Iulie 1935 —

probabil situației de atunci. Satele : Ichimești, Ciomagi și Cotoarea apar numai prin grupurile lor de locuințe, pe locurile unde se află și în prezent.

Pe Valea Sturzei se găsesc locuințe rare, înșiruite doar pe cursul său inferior, pînă la Gura Bădicului. Gura Jghiabului, Plavățu și Cireșu sînt menționate numai prin cîte o singură gospodărie, fără să se arate denumirile lor. Bisericile satelor nu sînt înscrise. Doar „Mănăstirea Găvanu“ este trecută, însă numai prin denumirea sa, la izvoarele pîriului al cărui nume poartă.

Satele clăcașilor : Săreni, Bisceni, Trestioara și Buștea apar, pentru prima dată, ca așezări adunate, pe locurile stabilite prin reforma agrară din 1864. Primele două nu sînt arătate prin denumirile lor noi, Săreni și Bisceni. Se mai păstrează pentru ele, pe hartă, denumirile moșiilor pe care au apărut : „Poana Ascunsă“ și „Meledic“.

Legătura între sate se făcea prin drumul natural de pe Valea Slănicului și a afluenților săi mai însemnați. Nu este indicat pe hartă decît prin cursul, riului. Din Valea Slănicului se desprinde, la confluența cu gîrla Sturzei, drumul, tot natural, al plaiului, notat prin o linie punctată. Acesta, după ce traversează platoul Meledic (mai înainte Menedic), urcă pe lîngă satele de clăcași : Trestioara și Buștea, pe vîrfurile muntelui Breseu (Breazău 1245 m), iar de aici duce mai departe, peste alte culmi și plaiuri, cum arată și harta militară austriacă, pînă în Transilvania, în direcția localității Covasna.

„Munți mai însemnați, indicați prin denumirile lor : M. Breseu (Breazău), Măceșu (pe al cărui plai este menționată o stînă, „stîna Măceșiu“), Mălușelu, Curcubăta Mare, Curcubăta Mică, Cireșu, Bisoca, Cînta (Țînta), Pițigoiu (Cerchezu sau Cherchezu) și Bercania (Bercioaia).

În cuprinsul comunei Mînzălești existau două feluri de proprietăți : ale moșnenilor, care le foloseau în devălmășie și ale fostei Mănăstiri „Vintilă Vodă“, rămasă în cele din urmă pe seama Episcopiei din Buzău, care le stăpînea și exploata, pînă la secularizarea averilor mănăstirești (1863), fie direct, prin călugării greci, fie prin arendare.

Vadurile de moară și piuă de pe moșiile foste ale mănăstirii, erau arendate deseori unor meșteri de mori sau oameni de afaceri care, în localul morii, țineau și circiumă pentru vînzarea băuturilor.

Arendarea se făcea, de obicei, pe mai mulți ani, iar condițiile impuse de stăpînul vadului, care era și loc de popas pentru călători, erau de așa natură, încît să nu aducă prejudicii în vînzarea produselor de la circiuma mănăstirii.

Vadul Ursuleștilor, din marginea satului Mănești, era, se pare, printre cele mai des cercetate de săteni. Aici existau, în secolul XIX, mărturisesc unii bătrîni, două mori : una a Mănăstirii, ajunsă după 1863, a statului și una a moșnenilor.

Dăm în continuare, în copie, după originalul păstrat la Arhivele Statului din București, actul prin care Kesarie, episcop al Buzăului, dă voie logofătului Radu Popescu din Mănești, să facă pe moșia Episcopiei, Mănăstirea Vintilă Vodă, ca embaticar, o morișcă și o piuă, în vadul numit al Ursuleștilor, pe apa Slănicului.

1835, ianuarie 1

(Pecelluit logofătului Radu din Mănești) (1).

Kesarie, cu mila lui Dumnezeu, episcop. Buzăului.

Printr-acest pecelluit al nostru dăm voe (logofătului Radu Popescu, (1), ca să-și facă pă moșia sf. episcopii, Mănăstirea Vintilă Vodă, o moșișcă și o pivă în vadul ce s-au numit al Ursuleștilor pă apa Slănicului, (cu locu) (1) de casă pentru șederea morarului sau a cărciumarului, să vînză vin și rachiu, ce să va putea lingă acestea, nesupărat de altcevași ale moșii, însă vinu și rachiu, la măsurile vînzării de va voi, are voe să pue și mai sus de cum să va vinde la cărciuma mănăstirii, iar mai jos nu ; să-și ia și lemne moarte din pădure, pentru încălzitul acestor (binale) (1) pentru care după așezămînt ce prin bună învoială s-au făcut, să aibă a plăti embatic pă fiecare an cîte lei una sulă, începîndu-să răspunderea de la Sf. Vasile II. 1835 neîncetat, în cîtă vreme va urma cu răspunderea embaticului. Și de să va dărăpăna după vremi și va răspunde embaticu, să și le prefacă, avîndu-și stăpînirea neclintită, chibzuind la clădirea acestora să nu aducă supărări cu înecătură morilor din sus și din jos, căci într-alt chip va plăti orice pagubă.

Drept aceea i s-au dat la mîna acest pecelluit spre arătare și do-vada așezămîntului acesta (2).

1835, genr. 1.

1 Întregit după copia păstrată în Condicta Mănăstirii Monedic.

2 Pe malul stîng al Slănicului, la marginea cătunului Mănești, în vechiul Vad al Ursuleștilor astăzi, „Cura Mavrei”, se mai păstrează încă localul folosit pentru cărciumă la moara moșnenilor, local care servea și ca pivniță sau beci pentru casa morarului sau a cărciumarului. Construit din zid, cu piatră adusă din riu și din birne groase de gorun (stejar), prinse între ele cu cuie de lemn, s-a păstrat în condiții destul de bune. Ușa largă, încadrată cu grinzi groase tot din gorun, cioplite cu securea, păstrează pe birna de deasupra, în colțul din dreapta, o scurtă inscripție cu litere chirilice, care se termină cu data: „7 april. 1861”. Pe partea din stînga se află numai două litere: „BA...”, probabil inițialele numelui: „VA (sile Dirstarul), ultimul dintre foștii stăpîni ai morii.

În prezent, proprietară a locului și a localului este Ilinca Stoica Vasile și copiii săi Băieții s-au mutat în orașul Buzău și și-au schimbat numele de familie din „Vasile” în „Vasilescu”. Fiica sa Maria, căsătorită cu Ion Ursache și-a construit locuință nouă pe pămîntul rămas de la părinți, lîngă fosta casă a morarului sau a cărciumarului.

Din fostul local al morii, care era ceva mai aproape de albia riului, n-am mai găsit decît două pietre mari rotunde, de moară, așezate una lîngă alta, parcă anume, ca să vegheze la intrarea în casa fostului lor stăpîn.

29 iulie 1972

**PAMEIL GEORGIAN | GURA TEGHI-
| SAT
| DE
| CORDON**

GURA TEGHII-SAT DE CORDON

Gura Teghii face parte din județul Buzău de la 1845, când județul Săcuieni, în care s-a aflat, pînă la acea dată, a fost desființat și împărțit între județele limitrofe : Prahova și Buzăul¹. Din județul desființat, Buzăului i s-a repartizat partea răsăriteană alcătuită din trei plăși : Să-rata, Tohani, Cîmpul și trei plaiuri : Slănic, Pîrscov și despre Buzău².

Gura Teghii făcea parte din plaiul despre Buzău, fiind așezată în regiunea muntoasă, alături de hotarul nordic format din munții Carpați. Acest hotar carpatic era împărțit în cordoane. Pe cordonul al 45-lea era așezată Gura Teghii care se găsea sub ascultarea Pontului Bratocea. Sa-tele care se găseau lîngă cordon se numeau sate cordonate sau sate de cordon. În afară de Gura Teghii, tot în județul Buzău, sate cordonate mai erau : Nehoiașul și Bîsca Rusilii³ ; Chiojdul de Bîsca, Goideștii și Lo-pătarii fiind considerate tot sate de cordon, ca unele ce aveau stăpîniri în munții Cordonului⁴.

Cercetările pe care le-am făcut, în legătură cu alcătuirea monogra-fiei comunei Gura Teghii, mi-au confirmat că satele cordonate și locui-torii lor aveau anumite obligații și drepturi în legătură cu așezarea lor pe cordon⁵.

Din satele de cordon se recrutau tinerii care erau instruiți spre a deveni grăniceri pe cordon, recrutarea făcîndu-se de obicei toamna, în tîrgul Vălenii de Munte. Comandirul Pontului Bratocea făcea cunoscut subcîrmuirii Plaiului despre Buzău ziua cînd era fixată operația recrutării, iar subcîrmuirea dădea ordin de urmare la Sfatul Satului.

În 1854, Sfatul Gura Teghii a primit ordin secret al subcîrmuirii cu nr. 481 din 31 octombrie, în care se punea în vedere să prindă pe tinerii cei mai buni și cei mai cu stare, pentru completarea numărului grănicer-ilor, diminuat prin morți, fugiți și nedestoinci și să-i trimită la Vălenii de Munte „care — scrie ordinul — **dînd urmare mai sus cifratei adrese, se scrie sfatului cu strășnicie ca în secret, în taină, să se prindă toți acei**

---

1 ZAHARESCU ECATERINA, Vechiul județ al Saacului, în *Buletinul societății de geografie*, Tom XLI, 1922, p. 147-173.

2 *Buletin Gazeta Oficială*, vol. II, nr. 155, an 1844, decembrie 22, p. 617.

3 Documente din 1854. (Documentele citate se află în colecția autorului).

4 Numele de comună datează din 1863; pînă atunci satele erau grupate în jurul unui sat de reședință, în care era Sfatul Sătesc.

5 Doc. 1 din 1854, Dosar 3.

tineri ce se vor afla în sat, în înțelegere cu căprarii de grăniceri, care toți acei tineri prinși să se ducă la Stabul Pontului în Văleni, însă prinderea lor să va face prin toate satele grănicere pînă la 3 octombrie viitor⁶. Dintre cei prinși. Comandirul alegea pe cei ce urmau să slujească în activitate și îi trecea în „catastife”.

Socotim că nu mai este nevoie de un comentariu asupra acestui sistem „secret” de recrutare.

În anul 1856, la 23 octombrie au fost trimiși la Văleni cinci tineri, însoțiți de un deputat⁷: în 1859, numărul celor recrutați a fost de 13⁷, în 1862 au fost recrutați zece tineri⁸.

Unii tineri căutau să scape de a fi înrolați ca grăniceri și trimiteau în locul lor „la recrutație” pe alții, inapți pentru serviciul militar. Această substituție a fost sesizată de subcîrmuire și, în aprilie 1864 a pus în vedere membrilor Sfatului, adică „deputaților” ca „să fie înaintați consiliului de revizuire adevărații tineri trași la sorti”. Cu un an înainte, în 1863, se găsiseră la revizie tineri inapți pentru serviciu, deși la recrutare fuseseră găsiți buni⁹.

Începînd cu anul 1864, recrutarea grănicerilor, nu se mai făcea la Văleni, pentru tinerii din satele cordonate din Plaiul despre Buzău, ci la Pătirleagele, — reședința subcîrmuirii¹⁰.

În operația recrutării se iveau greutăți și din cauza unor căprari de grăniceri, care abuzau de situația lor de executanți ai ordinelor, dînd prilej la acte anarhice. Așa este cazul unui căprar Stan Brînzică. Acesta împreună cu ceilalți căprari din Gura Teghii, a primit ordinul Comandirului Pontului Bratocea să se prezinte la Văleni, cu grănicerii, unde se afla inspectorul cordonului. Acesta avea ordin să facă o epurare printre grăniceri, înlăturînd pe cei nedestoinici, punînd în locul lor alți recruți din sat. Căprarul numit n-a așteptat să vină din partea subcîrmuirii acest ordin și la Sfat, „ca să ia pe recruții trebuitori și să-i ducă după poruncire”. El s-a dus la cîrciuma din mijlocul satului spunînd în gura mare că în noaptea ce va urma se va proceda la prinderea recruților pentru grăniceri. Dînd cu ochii de tinărul Dimian Sîn Leonte a pus mîna pe el, declarîndu-l prins. Acesta nu s-a sfiit să-i strige că de trei ani, căprarul îi ia bani, ca să-l lase nerecrutat și lui și altora, lăsîndu-i săraci. Oamenii, aflați în cîrciumă, au auzit discuția, iar cei tineri „numai ce nu și-au făcut vînt și au fugit”. Căprarul s-a dus la inspector și i-a spus că vornicul și deputații l-au împiedicat să prindă pe tineri. Apoi a întîlnit pe deputatul Bratu și s-a jurat „să fie afurisit de n-o trage cu pușca în scriitorul satului, ori în Gheorghe Cotici, sau îl v-a bate sau îi v-a ține calea și dă cu parul de omoară unul”. Sfatul a încunoștiințat subcîrmuirea „pentru a face cele de cuviință, mai înainte de a face vreo întîmplare de către asemenea oameni furioși¹¹”.

6 Doc. 22 din 1859, Dosar 4.

7 Doc. 41 din 1859, Dosar 2.

8 Doc. 6 din 1862, Dosar 1.

9 Doc. 8 din 1864, Dosar 3.

10 Doc. 59 din 1864, Dosar 3.

11 Doc. 10, din 1857, Dosar 4.

Unii tineri au găsit alt mijloc de a se sustrage din rîndul grănicerilor. Înainte de a fi luați în serviciu, aceștia săvîrșeau furtișaguri, astfel că erau judecați și, cei ce erau condamnați, erau luați din serviciul militar, ca să-și facă osinda în aresturile districtelor. De aici, cînd terminau executarea pedepsei, se întorceau acasă, bucuroși că au scăpat de serviciul militar. Dar, spune ordinul ministrului de interne nr. 38614 din 6 noiembrie 1862, — în urma propunerii Ministerului de rezel, „avînd în vedere că prin asemenea precugetate urmări din partea grănicerilor se cauzează anevoință la facerea recrutației, ba și cu lipsă în unele sate de tineri buni de serviciu“, se hotărăște „ca toți grănicerii dați în judecată pentru furtișaguri și acum liberi la casele lor să se înroleze... fără să li se considere anii de vechime ce i-a avut înainte“¹².

Grănicerii erau organizați în grupe, făcînd serviciul un anumit timp. Fiecare grupă era sub comanda unui căprar. O grupă făcea serviciul un anumit timp ; era apoi lăsată liberă și grănicerii, care o alcătuiau, veneau în sat și-și vedeau de gospodărie. În locul lor se duceau grănicerii altei grupe.

Pentru asigurarea disciplinei în rîndul grănicerilor, se luau diferite măsuri. Căprarii erau obligați să raporteze comandirului Pontului Bratocea, orice abatere în serviciul grănicerilor. Pentru menținerea ordinii, subcîrmuirea era obligată să conlucreze cu comandirul. În 1857, comandirul de la Bratocea încunoștiințează pe subcîrmuitor de plîngerile ce i-au fost făcute de unii căprari împotriva unor grăniceri, care fiind chemați la slujbă nu se supuseseră. În rîndul lui, subcîrmuitorul a încunoștiințat Sfatul sătesc, că „prin înaltul Ofis nr. 7 din anul 1852, la art. 5 se ordonă, ca, întimplindu-se a nu da unul din cordonași ascultare căprarilor, cînd sînt chemați la treburile slujbei și pentru ca să nu se pricinuiască niciodată lipsă la vreun pichet, din cauza paznicilor vînduți, se pune îndatorire deputaților, ca atunci cînd căprarii cer ajutor de la dînșii, să-l dea totdeauna, raportînd domnului Comandir, pentru a lua măsuri cuvenite, iar sfatul este obligat să execute întru totul ofisul din 1852“¹³.

Grănicerii schimbați de pe cordon și veniți în sat n-aveau voie să părăsească satul, fără știrea Sfatului și a căprarilor.

Și grănicerii, ca și ceilalți locuitori, nu puteau pleca din sat, fără bilet de drum eliberat de Sfat. Sfatul satului cordonaș era obligat să dea concurs pentru prinderea grănicerilor dezertori¹⁴.

Subcîrmuirea a primit de la Pontul Bratocea adresa semnată — pentru comandir — de praporcicul Gh. Popescu, la 21 septembrie, în care se spune : „În privința dezertării și lipsirii grănicerilor de la casele lor, cu onoare se împărtășește Onor. Subadministrației, măsurile luate în această privință de Onor. Minister Interior, după cererea Stabului și împărtășite pe cordonul nr. 45. Să se străjnicescă deputații satelor a nu slobozi bilete de drum pe mai mult termen decît 4 zile pînă la 12 zile ; aceasta însă prin știrea deputaților, să li se puie iarăși îndatorire, că pe

12 Doc. 9, din 1862, Dosar 1.

13 Doc. 28, din 1857, Dosar 4.

14 Doc. 28, din 1857, Dosar 4.

cînd grănicerii se află prin sate, deputații văzînd lipsa unuia de la locuința lui, fără a fi luat biletul de drum și care, după trecerea de trei zile, va vedea precum că nu s-a întors, atunci dimpreună cu căprarii să cerceze pe părinții lor, familia, frații, surorile cu mare atenție, a le da deslușire, unde și cu ce trebuință s-a dus și dacă peste patru sau cinci zile nu se vor întorce, să raporteze subadministrației locale, care și aceasta pe dată să execute cu străjnicie pe părinții sau rudele unor asemenea dezertori, ca uni ce negreșit trebuie să știe pentru dosirea lor, îndatorîndu-i prin severe măsuri, dictate de legi, a-i găsi și a-i da în primire comandurii, ca să-i întrebuițeze la strajă¹⁵.

Menționăm că biletele de drum erau obligatorii în toate satele, nu numai în cele cordonate. — potrivit cu ordinul Departamentului din Lăuntru nr. 3977 din 30 iunie 1855, trimis în copie de către subcîrmuirea Sfatului Gura Teghii, anexat la adresa nr. 3240 din luna iulie¹⁶.

Execuția familiilor grănicerilor plecați fără încunoștiințarea sfatului era de multe ori inumană. Un exemplu ni-l oferă cazul grănicerului Bogzoiu Gavrilă, care „dosind de mai multă vreme, deși a luat Sfatul măsuri pentru găsirea lui, nu l-a dovedit nicăieri“. Căprarul Avramescu Dumitru, însoțit de alți grăniceri, a venit la casa fugarului și a făcut „o însemnată execuție“, i-au strical tot acasă : au bătut pe părinții lui fără milă, l-au prins pe fratele fugarului, Stan Dinu Bogzoiu, l-au legat și l-au pornit pentru a sluji în locul celui fugar. Desigur că sătenii au fost indignați de această execuție, dar n-au cutezat să-și manifeste indignarea. Proprietarul Enache Popescu, însă, i-a chemat pe deputații sfatului și le-a spus că o să-i „bage în forme“, fiindcă au tolerat asemenea lucruri în sat, fără știrea subcîrmuirii. Deputații au scris atunci comandurii următoarele : „De aceea și noi, mai întii plecați facem cunoscut Domniei Voastre, spre observarea celor de cuviință și apoi, ca, în unire cu Subadministrația ca să știe aceasta și să ne păzim și noi regulele“¹⁷.

Tinerii satelor de cordon, recrutați pentru grăniceri, aveau dreptul ca, în timpul stagiului, să ceară scutirea de dări către Stat a părinților lor. Grănicerii orfani puteau cere scutirea unui consătean de-al lor, însă cei ce cereau nu trebuiau să aibă vîrsta de 25 de ani împliniți¹⁸.

În anul 1862 erau 33 de grăniceri din Gura Teghii, care beneficiau de această scutire de dări¹⁹.

Sfatul satului de cordon Gura Teghii era obligat să ia seama să nu îngăduie, sub nici un motiv, trecerea peste graniță a călătorilor supuși austrieci, decît numai cu pașapoarte vizate. În legătură cu această obligație, subcîrmuirea a trimis Sfatului la 26 ianuarie 1857, ordinul pentru paza graniței, în conformitate cu ordinul Departamentului Dreptății prioritar la viza pașapoartelor²⁰.

15 Doc. 37, din 1857, Dos. 4.

16 Doc. 37, din 1857, Dos. 4.

17 Doc. 31, din 1857, Dosar 4.

18 Doc. 25 din 1862, Dosar 1.

19 Doc. 2 din 1862, Dosar 4.

20 Doc. 11 din 1857, Dosar 4.

Sfatul era obligat să predea, la cererea Comandirului, pe grănicerii care nu se prezentau la serviciu, cînd venea rîndul schimbului lor²¹, iar Comandirul le aplica acestora „legile ostășești”²².

În anul 1855, — deci după 7 ani de la revoluția din 1848, în luna februarie, Sfatul Gura Teghii a primit un ordin secret din partea subcîrmuirii, cu următorul cuprins : „**Prea înaltele dispoziții, luate încă din anul 1849 și publicate prin Buletinul Oficial al aceluiaș an, cu nr. 63 în privința persoanelor a căror intrare în Principat le este poprită, urmînd a se păzi întru toată a lor întregime, subcîrmuirea, pe temeiul poruncii Înaltei Cîrmuiri nr. 1852 pune serioasă îndatorire acelu Sfat să aibă cea mai deaproape îngrijire spre a nu îngădui intrarea în Principat, prin ponturile acelu sat sau vreo potecă tainică, sub nici un cuvînt și cu orice fel de pașaport măcar, nici unul din cei cuprinși în alăturata listă, avînd asemenea în grijă de a nu se putea strecura în țară prin niscaiva locuri sau alte mijloace, căci va trage Sfatul la neiertată răspundere, iar că veți fi întocmai următori să trimiteți la subcîrmuire dovadă**”. (1855 februarie 17, nr. 739).

În listă erau trecuți următorii : Ion Eliade Rădulescu, Maior Tell, N. Goleșcu, Ștefan Goleșcu, Cezar Boliac, Grigore Grădășteanu, Constantin Rosceti, Constantin Băleanu, Grigore Ipătescu, Ioan Voinescu, Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Ene, Ion Znagoveanu, Ion Brătianu, Ionescu Moldoveanu, Nicolae Apolonie, Gheorghe Magheru, căpitan Pleșoianu, Alexandru Goleșcu, Ion Ghica, Radu Goleșcu, Ioan Bălăceanu, Popa Șapcă, Petrache Nenisor, Alexandru Paleologu, Peretz, Dimitrie Brătianu²³.

Sfatul sătesc avea obligații față de grăniceri și de pichete. Deputații trebuiau să controleze lunar puștile grănicerilor și pe cele particulare, pentru a vedea cum sînt îngrijite și să raporteze subcîrmuirii constatările făcute.

Pichetele de pe graniță erau de două categorii : unele de vară, altele de iarnă. Cele de iarnă erau mai multe la număr, ca cele de vară. Între pichete erau poteci de legătură, cunoscute sub numele de linii. Pichetele erau sub comanda militară a unui ofițer, care rezida la pontul unei trecători, unde era și vama.

Întreținerea pichetelor, reparația și aprovizionarea lor cădeau în sarcina locuitorilor cordonăși. În 1852, la 17 octombrie, cordonășii din Gura Teghii terminaseră „tot merimetul” pichetului de la Coceanu, precum și linia între pichetul Coceanu și pichetul Balabanu, „după planul dat de stăpînire”²⁴. Subcîrmuirea a poruncit ca toți oamenii din Gura Teghii să facă lucrările de reparații și la pichetul și linia Balabanu, care cădeau în sarcina celor din Goidești și Brăești.

„Destule sarcini am avut — a răspuns Sfatul — pe care le am lucrat, fiecare locuitor făcînd cîte 16 zile la acea linie și încă și acum, mai în toate zilele sînt locuitori pe acea linie, că este loc de munte și să rup malurile și bat vînturile și rup copacii peste acea linie și apoi, dacă noi

21 Doc. 2 din 1864, Dosar 3.

22 Doc. 2 din 1864, Dosar 3.

23 Doc. colecția autorului.

24 Doc. 4 din 1852, Dosar 1.

am da din locuitorii acestui sat acolo ajutor, a noastră linie rămîne în amorfire”²⁵.

Cu tot protestul acesta, deputații Sfatului au comunicat subcîrmuirii după cinci zile, la 10 noiembrie 1852, că au fost ei cu oamenii la Balabanu și au făcut : „Pichet de ispravă”. În privința liniei raportează că au făcut o înțelegere cu cordonașii din satul Bisca Rusilii să facă o parte din linie, iar cei din Gura Teghii vor face două părți²⁶.

În anul 1854, duminică 2 mai, căprarii schimbului II, fiecare cu 11 grăniceri, trebuiau să fie prezenți la pichetele de vară pentru paza cordonului, avînd grijă să nu îngăduie trecerea printre pichete nici a vitelor, nici a pasagerilor, care trebuiau să treacă numai prin cele două ponturi, de la Bratocea și Valea Buzăului, destinate de stăpînire. Deputații Sfatului au luat în primire pichetele de iarnă de la căprarii schimbului I, dînd chitanță, „care urma să fie înaintată pontului cu raport”²⁷.

Reparațiile făcute de cordonași la pichete dovedesc că acestea erau foarte rău întreținute de grăniceri : pichetele, în fiecare an după mutarea grănicerilor nu mai aveau geamuri, sobe, tencuieli, podele, uși, paturi etc.²⁸

Mutarea grănicerilor la pichetele de vară, care erau aproape de linia graniței, avea loc în mai, iar coborîrea la cele de iarnă, în septembrie. Reparația pichetelor se făcea „cu lucru de mină fără a se urma vreo cheltuială de bani din comună, care ar fi tras la răspundere”²⁹.

În anul 1857 au fost obligați să ia parte la reparația pichetelor 170 de oameni din Gura Teghii. Din aceștia, 92 de oameni n-au făcut nici o zi de lucru : ceilalți au lucrat între una și cinci zile³⁰.

Pentru a se reglementa munca de reparație a pichetelor, Comandirul Pontului Bratocea a arătat subcîrmuirii că inspectorul cordonului a hotărît ca, de la 1 ianuarie 1864 să se țină evidența numărului familiilor obligate la muncă pentru graniță cite 4 zile. Sfatul satului avea obligația să întocmească lista de locuitori, cite zile a lucrat fiecare și ce zile au mai rămas „de prisos”³¹.

În mai 1864 au lucrat la pichete 185 de oameni din Gura Teghii, fiecare cite 3 zile. Cei din Gura Teghii și cei din Goidești au fost repartizați să lucreze la pichetul Balabanu ; tot cei din Gura Teghii și cei din Bisca Rusilii au lucrat și la pichetul din Lunca Coceanului³².

Multe stricăciuni făceau la pichete, ciobanii cînd urcau și coborau cu oile din munte. Ca să prevină aceste stricăciuni, Comandirul Bratociei a comunicat subcîrmuirii, la 30 aprilie 1857, ca să încunoștiințeze Sfatul sătesc că s-a înțeles cu comandirii din dreapta și stînga pontului, ca în luna mai să dea în primire pichetele de iarnă satelor de cordon ; satele erau obligate să predea în bună stare pichetele de vară „cu adăugirea că

25 Documente nr. 5 din 1852, dosar 1.

26 Doc. 6 din 1852, dosar 1.

27 Doc. 8 din 1852, dosar 1.

28 Doc. 14 din 1857, dosar 4.

29 Doc. 38 din 1862, dosar 1.

30 Doc. 39 din 1857, dosar 4.

31 Doc. 2 din 1864, dosar 3.

32 Doc. 13 din 1864, dosar 3.

pentru încăperile de la pichetele Chiojdul din Bisca și Bisca Rusilii, care pe timpul verii rămân neocupate, să se rinduiască paznicii trebuincioși la dinsele³³.

O altă obligație a cordonasilor era aprovizionarea cu lemne a pichetelor, „însă din cele date jos de vînt”³⁴.

În urma raportului făcut de detașamentul ostășesc, Sfatul Administrativ a hotărît ca trebuințele de lemne ale pichetelor, să se întîmpine cu lemne din pădurile mănăstirești și ostroavele statului, din uscături căzute pe jos și numai în caz de a nu găsi de acestea, să se taie verzi din picioare, cu orînduială și bună cumpănire, a nu se tăia mai mult decît cele destinate fiecărui pichet. „Acolo unde nu sînt păduri mănăstirești sau ostroave de-ale statului să se ia lemne de la proprietarii de păduri prin bună învoială”³⁵.

Pentru fiecare încăpere a unui pichet se dădeau trei stînjeni de lemne, pentru timpul de vară și cinci stînjeni pentru cel de iarnă. În 1864 s-a hotărît ca lemnele pentru pichete să se procure prin licitație, sau să se ceară proprietarilor să doneze aceste lemne guvernului și, „dacă se învoiesc, să nu se mai țină licitație”³⁶.

Aprovizionarea cu lemne cauza multe necazuri cordonasilor. În 1854, cordonășii din Gura Teghii, Nehoiașu și Bisca Rusilii au fost obligați de subcîrmuire, — în august — să execute aprovizionarea cu lemne în trei zile, prezentînd subcîrmuirii dovada de la Comandir; dacă nu executau, deputații Sfaturilor urmau să se prezinte la subcîrmuire, spre a fi dojeniți³⁷.

În urma inspecției făcute cordonului, în 1857, inspectorul Popovici a menționat în raportul său că autoritățile administrative neglijează și resping cu dispreț cererile primite de la comandirii pichetelor cordonului, dînd ocazia „de lungă și zadarnică corespondență”. Inspectorul scrie în încheierea raportului său, să nu mai fie respinse cu dispreț cererile primite de la pichete și să se ordone sfaturilor sătești, — mai ales că în aceste sfaturi se află „oameni cu totul neștiutori de datoriile ce li sînt impuse... și nici o rezolvare nu se poate căpăta de la dînșii”.

Cordonășii erau obligați, potrivit ordinului 13 100 din 1853 al Ministerului din Lăuntru să aprovizioneze cu furaje, — fin și orz, caii pontului Bratocea și ai pichetelor și să îngrijească de potcovitul lor, precum și de plata simbriei îngrijitorului lor³⁸.

Primirea banilor și a materialelor pentru pont o aveau în grijă, secretarii de poteci, care eliberau adeverințe de primire. Astfel, în 1864, cordonășii din Gura Teghii au predat secretarului potecii Bisca Rusilii, 722 oca fin și 194 oca grăunțe, pentru acel an³⁹.

Cordonășii din plaiul după Buzău au fost obligați să cumpere pentru pichete cite două pături, întrucît „la 1 septembrie 1862 expira ter-

33 Doc. 7 din 1857, dosar 4.

34 Doc. 38 din 1862, dosar 1.

35 Doc. 15, 21 și 32 din 1864, dosar 3.

36 Doc. 18 din 1864, dosar 3.

37 Doc. 11 din 1854, dosar 3.

38 Doc. 2 din 1854, dosar 3.

39 Doc. 34 din 1864, dosar 3.

menul de 2 ani, al păturilor care au servit la împăturatul cailor⁴⁰. Tot pentru anul 1862, cordonașii din Nehoiș, Bisca Rusilii și Gura Teghii au fost obligați să trimită câte 112 lei, de fiecare sat, pentru remontul cailor, la Bratocea⁴¹. Cu cinci ani înainte, 1857, Sfatul Gura Teghii trimisese pontului Bratocea, pentru remontatul cailor 122 lei, sumă ce reprezenta, pentru fiecare familie, „cîte 25 de parale și doi bani și lăscai”⁴². Cordonașii erau obligați să dea la pontul Bratocea și un număr de chingi și coarde de căpestre⁴³.

Uneori, grănicerii erau duși, în timpul verii, să lucreze la șosele. Golul lăsat de cei ce erau plecați, trebuia umplut de alți grăniceri și dorobanți, din schimbul care era în sat. Cordonașii erau obligați să facă în locul acestora muncile agricole pe cîmp. Lucrarea ogoarelor trebuia făcută la fel, ca și cum ar fi proprii ale lor, în tot timpul lipsei de acasă a grănicerilor și dorobanților⁴⁴. Comandirul de la Bratocea se interesează, la 4 iulie 1864, cerînd să i se comunice dacă în locul celor cinci grăniceri de la Gura Teghii trimiși în tabăra de la Cotroceni, au lucrat cordonașii din Gura Teghii, potrivit dispozițiilor primite⁴⁵.

Unii grăniceri, veniți din tabără, erau bolnavi. Subcîrmuirea, — de data aceasta, în 1864, numită subprefectură — a dat dispoziție primarului Costache Ghinescu al comunei Gura Teghii să cheme medicul de arondisment, ca să consulte starea sănătății fiecărui grănicer și, celor bolnavi să li se procure ajutoarele medicale de care au nevoie⁴⁶.

Pretențiile de mai multe ori exagerate ale ponturilor și pichetelor au creat greutăți și supărări deputaților sfatului. Odată deputații Sfatului din Gura Teghii au avut prilejul să-și arate supărarea lor pe grăniceri, atacînd pe doi căpitani de grăniceri, prin pîra ce le-au făcut-o la subcîrmuire. „Aceștia — spunea reclamația — au pîndit prilejul zăpezii, cînd a picat mare, chiar acum, pe munții Luminăției Sale Marele Ban și Beizadea Costache Ghica, cît și pe munții proprietarilor noștri și s-au ridicat cu grănicerii lor pe munți, șezînd o săptămînă de zile și vreo cîteva căprioare le-au adus în sat, iar mai multe am înțeles că le-au împărțit carnea lor în pădure”. Motivînd această reclamație, Sfatul spunea că „atunci cînd ne-ar fi trebuință să prindem vînat pentru stăpînire nu se mai găsesc”⁴⁷.

Deși la prima vedere, s-ar părea că acest gen de sate erau oarecum privilegiate față de restul satelor din județ, faptul este numai aparent.

Recrutarea cordonașilor în condițiile amintite, obligațiile sătenilor de a repara pichetele și liniile de comunicație dintre ele, de a aproviziona cu alimente și furaje grănicerii și caii acestora, să lucreze ogoare grăni-

40 Doc. 23 din 1862, dosar 1.

41 Doc. 4 și 6 din 1862, dosar 1.

42 Doc. 9 d'n 1857, dosar 4.

43 Doc. 10 din 1867, dosar 1.

44 Doc. 15 din 1864, dosar 3.

45 Doc. 22 și 25 din 1864, dosar 3.

46 Doc. 43 din 1864, dosar 3.

47 Doc. 41 d'n 1857, dosar 4.